

דף כ"ב

בריה שונה והקדש שיעורו בפרוטה למדנו במשנה, שנחלקו האם חייב על כל שהוא בשבועה, לרבי עקיבא חייב קרבן, ולחכמים פטור. ושאלוהו, היכן מצינו באוכל כל שהוא חייב? הגמרא שואלת, מה שאלוהו, הרי האוכל נמלה חייב מלקות לדברי הכל³⁸⁸? עונה הגמרא, בריה היא שונה, ולדברי הכל האוכלה חייב בכל שהוא. שואלת הגמרא, הרי הקדש שמתחייב במעילה בשוה פרוטה ואפילו בפחות מכזית? מתרצת הגמרא, במעילה צריכים שימעול בשוה פרוטה, וזה שיעורו. שואלת הגמרא, הרימי שפירש בשבועתו ואמר שלא אוכל כל שהוא ואכל כל שהוא חייב לדברי הכל? עונה הגמרא, גם המפרש בשבועה הוא כבריה³⁸⁹.

קונמות כמפרש שואלת הגמרא, הרי האומר שבועה שלא אוכל עפר וחייב בכל שהוא³⁹⁰? ולכאורה ממה שלא ענו כך לחכמים, ניתן להסיק שגם בעפר צריכים בכזית. ובכך יש לפשוט את הספק של רבא אם אמר שבועה שלא אוכל ואכל עפר בכמה חייב? ונפשוט שאינו חייב עד שיאכל כזית עפר. דוחה הגמרא, שחכמים אמרו היכן מצינו באוכל 'כל שהוא' שהוא חייב, בדברים שהם בני אכילה. שואלת הגמרא הרי האומר 'קונם ככר זו עלי' אוסר עצמו בכל שהוא שבה? אומרת הגמרא, קונמות שלא מזכיר בהם אכילה הם כמפרש, וכמו שאמר 'כל שהוא'.

מגדף הוא מדבר וחוטא למדנו במשנה שרבי עקיבא אמר להם, שבנשבע חייב אף 'בכל שהוא' שהרי הוא שונה בכך שמתחייב בקרבן על מה שלא קיים דיבורו. הגמרא שואלת, והרי מצינו שמגדף מתחייב בקרבן על דיבורו³⁹¹? עונה הגמרא, כוונת רבי עקיבא היכן מצינו מדבר ואוסר שמביא קרבן, ומגדף הוא מדבר וחוטא. שואלת הגמרא, הרי נזיר שמדבר ואוסר בדבורו, ומביא קרבן ביום תגלחתו?

388 וכן כל בריה קטנה, שלדברי הכל חייב מלקות, כמה ששינו במסכת מכות אמר רבי שמעון אי אתם מודים באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב. רש"י.

389 מהו הטעם בבריה משום שהיא חשובה, וגם במפרש הוא החשיבה כשאסרה עליו. רש"י.

390 הגמרא חשבה שכיון שאינו בר אכילה לא שייך בו שיעור אכילה וחייב בכל שהוא. רש"י.

391 אפשר להקשות משבועת והק' ממגדף שמביא אפי' חטאת קבועה. תוס'.

אומרת הגמרא, שרבי עקיבא אמר היכן מצינו מי שמביא קרבנו על דבורו, שהחליף בדבורו. ונזיר מביא קרבן להתיר לו שתיית יין. שואלת הגמרא, הרי הקדש שמדבר ואוסר בדבורו את שהוא מקדיש, ואם החליף דבורו ונהנה ממנו מביא קרבן מעילה³⁹²? עונה הגמרא, שרבי עקיבא אמר היכן מצינו מי אוסר לעצמו, והמקדיש אוסר על כל העולם כולו הוא. שואלת הגמרא, והרי קונמות שלא אסרה אלא עליו³⁹³? עונה הגמרא, שרבי עקיבא סובר שאין מעילה בקונמות³⁹⁴.

רבא אמר מחלוקת בסתם מפרש רבא אמר מחלוקת בסתם מפרש
הוא כבירה

רבא אמר שהמחלוקת במשנתנו היא בסתם, אבל במפרש שנשבע שלא יאכל כלשהוא דברי הכל שחייב קרבן, שמפרש הוא כבירה. ואמר רבא, המחלוקת היא כשאמר 'שלא אוכל', אבל אמר כשאמר 'לא אטעום' דברי הכל שחייב קרבן בכל שהוא. והחידוש הוא, שלא אומרים שגם אטעם הוא לשון אכילה, כמו שאנשים אומרים נטעום דבר מה, ואינו חייב בכל שהוא.

רפ"א מחלוקת בשבועות בקונמות לד"ה חייב בכ"ש

אמר רב פפא, מה שנחלקו במשנה היא בשבועות, אבל בקונמות לדברי הכל חייב בכל שהוא. כיון שלא הזכיר שם אכילה כמו שהוא מפרש³⁹⁵. ומקשה הגמרא ממה ששנינו, ששני קונמות, שתי ככרות שאסר עליו בקונם, מצטרפים³⁹⁶. שתי שבועות, שתי ככרות שנשבע עליהן אין מצטרפות. רבי מאיר אומר, קונמות כשבועות. ואם בקונמות חייב בכל שהוא למה צריכים לצרף? עונה הגמרא, ששני קונמות מצטרפים כשאמר אכילה מזו עלי קונם, אכילה מזו עלי קונם. שואלת הגמרא, מדוע הקונמות מצטרפות, הרי אין שיעור לא באכילה מככר זו ולא באכילה מככר זו? אלא שני קונמות מצטרפים כשאמר אכילה משתיהן עלי קונם.

אמר רב פנחס מתוך שחלוקת לחטאות אין מצטרפות

שואלת הגמרא, אם כך מדוע שתי שבועות אינן מצטרפות במקרה דומה לזה בשבועות, כשאמר שבועה שלא אוכל משתיהן, הרי הזכיר אכילה אחת על שתיהן?

392 תוס' שואלים נא' היכן מצינו מדבר ומביא קרבן על דבורו בלא מעשה והקדש מביא קרבן שאכל. תוס'.

393 הגמרא חשבה בס"ד שמביא קרבן מעילה, שקונם הוא לשון הקדש. רש"י.

394 קונם אינו "מקדש" ה"י שהרי הוא חולין אצל כל אדם. רש"י.

395 תוס' שואלים שקונם חמור מהקדש והרי קונם אסור משום שהוא כהקדש ובהקדש צריכים שו"פ. תוס'.

396 מעט מזה ומעט מזה לכזית. רש"י.

אמר רב פנחס, כיון ששתי הככרות האלו נחשבות שתיים לענין חטאת. שאם אמר, שבועה שלא אוכל מזו ומזו ואכל כזית מזו וכזית מזו בהעלם אחד חייב שתיים³⁹⁷. לכן אם אכל מזו חצי שיעור ומזו חצי שיעור אינן מצטרפות. אבל קונמות אינן חלוקות לאשמות³⁹⁸, ואם נהנה וחזר ונהנה בהעלם אחד חייב קרבן אשם מעילות אחד³⁹⁹ 400. שואלת הגמרא, אם כך מדוע רבי מאיר אומר שהקונמות כשבועות, הרי השבועות חלוקות לחטאות, ומדוע קונמות אינן מצטרפות? עונה הגמרא, שיש להפוך את דברי רבי מאיר ולשנות כך, רבי מאיר אומר שהשבועות מצטרפות כקונמות, ורבי מאיר אינו סובר כמו שאמר רבי פנחס⁴⁰¹.

רבינא אמר, שרב פפא אמר בקונמות כל שהוא לענין מלקות, שלוקה בכל שהוא. ומה ששנינו שמצטרפים, אינו לשיעור של כזית, אלא לשיעור מעילה לשוה פרוטה⁴⁰².

הגמרא הביאה שרבי עקיבא סובר שאין מעילה, ולכן לא מצינו חוץ מנשבע שמתחייב על איסור דיבורו. שואלת הגמרא, והאם חכמים סוברים ש'יש מעילה בקונמות', הרי שנינו בברייתא, מי שאמר 'ככר זו הקדש' ואכלה בין הוא בין חבירו, מעל. לפיכך יש לה פדיון, תופסת פדיונה והיא יוצאה לחולין. ואם אמר 'ככר זו עלי הקדש' הוא מעל וחבירו לא מעל, לפיכך אין לה פדיון⁴⁰³, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, בין הוא

ככר זו הקדש אכ' הוא או חבירו מעל
ככר זו עלי הקדש הוא מעל חב' לא

397 כמו ש'ש' שבועה שלא או' פת חטין, פת שעורין, כוסמין, ואכל חייב על כל אחת ואחת. ולמדו בתו"כ מ'והיה כי יאשם לאחת מאלה' לחייבו על כ"א. וגם אם אמר מזו ומזו נחשבות ב' שבועות. רש"י.

398 למ"ד יש מעילה בקונמות. רש"י.

399 שהכל מעילה א', כמה ששנינו צירף את המעילה לזמן מרובה, ובשני העלמות אפילו מאחת מהן. וכן לענין מלקות בהתראה אחת לוקה אחת, שני התראות פילו מאחת מהן לוקה שתיים, כמה ששנינו נזיר שהיה שותה יין כל היום כולו אינו חייב אלא אחת, אמרו לו אל תשתה, אל תשתה חייב על כ"א. רש"י.

400 תוס' כתבו על דברי רש"י שאין נראה להביא ראיה משם ששם שנינו לחומרא. שאם נהנה מחצי פרוטה וחזר ונהנה לזמן מרובה חצי פרוטה מצטרף כאילו נהנה כל הפרוטה בבת אחת. ולא היה צריך לפרש אלא שחלוקה לענין חטאת משום שכתוב לאחת מאלה אבל במעילה לא כתוב כך. תוס'.

401 ואי אפשר לתרץ בלא איפוך שאם היו מתרצים שרבי מאיר שאמר בקונמות אין מצטרפין אינו סובר כרב פנחס, היה קשה בין שבועות בין קונמות מדוע אין מצטרפים, הריילא הוכיר על שתיהן אלא אכילה אחת! אבל עכשיו שא'מצטרפות, ואינו סובר כמה שא' רב פנחס לא קשה דבר. רש"י.

402 גם לפי רבינא חכ' סוברים כמה שא' רב פנחס כמו ש'מסיקים לקמן בע"ב. ורבינא מחדש שלא צריך לומר איפוך. כיון שר"מ לא אמר אלא לדבריהם של חכמים. ועדיף לו להפוך את דברי רבי מאיר לרבנן בברייתא שמביאים בסמוך מלהגיה ולהפוך את דברי ר"מ משום שהתנא אינו טועה בין שבועות לקונמות ובין קונמות לשבועות. תוס'.

403 להתירה לו, שלא נאמר פדיון באיסורים.

ובין חבירו לא מעל, לפי שאין מעילה בקונמות⁴⁰⁴? עונה הגמרא, שיש להפוך את דברי רבי מאיר וחכמים. ויש לשנות אחד זה ואחד זה לא מעל, לפי שאין מעילה בקונמות דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים הוא מעל וחבירו לא מעל.

שואלת הגמרא, אם כך קשה ממה שבבבביתא לחכ' יש מעילה בקונמות ויש להפוך את ד' ר"מ וחכ' הקודמת רבי מאיר אומר קונמות כשבועות? ואין לומר שרבי מאיר סובר שקונמות אינם מצטרפים למעילה, אבל יש בהם מעילה. שהרי רבי מאיר אמר אין מעילה בקונמות כלל? מתרצת הגמרא, שרבי מאיר עצמו סובר שאין מעילה בקונמות כלל. ואמר לחכמים, לדבריהם, שיש מעילה בקונמות הודו לי שקונמות כשבועות, ואינם מצטרפים. וחכמים סוברים שבשבועות אפשר לומר כמו שאמר רב פנחס, אבל בקונמות אי אפשר לומר כדבר פנחס.

שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור שלא רבא אמר, מי שאמר 'שבועה שלא אוכל' אוכל עפר שבועה שלא אוכל חרצן ואכל עפר פטור, מפני שעפר אינו בר אכילה. והסתפק מה הדין כשאמר שבועה שלא אוכל עפר. האם כיון שאמר שבועה שלא אוכל דעתו על כזית. או שכיון שאין האנשים אוכלים עפר דעתו לאסור בכל שהוא? ונשארה הגמרא בתיקו. עוד הסתפק, מה הדין כשאמר שבועה שלא אוכל חרצן⁴⁰⁵? האם כיון שחרצן נאכל על ידי תערובת עם הענבים דעתו על כזית, או שכיון שלא אוכלים אותו בפני עצמו דעתו על משהו? ונשארה הגמרא בתיקו.

הספק בבזיר שנשבע שלא אוכל רב אשי הסתפק, מה הדין בבזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷? האם כיון שכזית אסור עליו באיסור דאורייתא, והוא יודע הוא שאין שבועה חלה עליו, הוא נשבע על היתר, על פחות מכזית שלא היה מושבע

404 משמע שכולם מודים בקונמות שאין להן פדיון שאפי' רבי מאיר שאמר יש מעילה בקונמות מודה שאין לו פדיון. והקשה ריב"ם ממה שא' בפ' האשה רבה אי קסבר יש מעילה בקונמות משום דבידו לפדותו הוא. ור"ת תירץ שלקונמות שאסר על כל העולם יש פדיון לר"מ כיון דשהם דומים להקדש. תוס'.

405 את"ל שעפר במשהו. רש"י.

406 את"ל בשאר כל אדם בכזית מה הדין בבזיר.

407 נקטו חרצן אגב מה שדיברו בחרצן, וה"ה שאפשר לשאול בחלב ונבילה בכל אדם. אבל אין לפרש שנקט חרצן משום שיש בו ב' דברים, שמושבע ועומד ולא אוכלים אותו בעינו ומסתבר לומר יותר שדעתו על כל שהוא, שהרי הביאו ראיה לפשוט מנבילה וטריפה. תוס'.

עליו מסיני⁴⁰⁸, ודעתו על משהו. או שכיון שהוא אמר לא אוכל דעתו על כזית, ואינה שבועה. ומביאה הגמרא ממה ששנינו במשנה, שבועה שלא אוכל, ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב, ורבי שמעון פוטר. ושאלו בגמרא, הרי הוא מושבע ועומד מהר סיני!?! רב ושמואל ורבי יוחנן אמרו, שמדובר בכולל דברים מותרים עם דברים אסורים. וריש לקיש אמר, שמדובר או במפרש חצי שיעור לפי חכמים, או לפי רבי עקיבא שאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא. והרי נשבע שלא יאכל נבילה הוא מושבע ועומד מהר סיני, כמו נזיר שנשבע שלא יאכל חרצן. וריש לקיש אמר שלחכמים השבועה אינה חלה על אלא במפרש אבל אם לא פירש דעתו על כזית.

עפר אינו בר אכילה נבילה אריה
רובץ עליה
אלא ניתן לפשוט את הספק של רבא
בשבועה שלא אוכל עפר שדעתו על כזית.
שהרי נבילה שאסורה לישראל באכילה ואינה ראויה לאכילה היא כעפר.
וריש לקיש אמר שלחכמים השבועה אינה חלה על אלא במפרש אבל אם
לא פירש דעתו על כזית. ודוחה הגמרא שעפר אינו בר אכילה כלל, אבל
נבילה היא בת אכילה אלא שאריה הוא שרובץ עליה, אזהרת המקום
שלא יאכלו אותה, ושייך בה שיעור.

408 הבעיה של רב אשי היא אפילו לרבי יוחנן שאמר חצי שיעור אסור מן התורה. כיון שאינו אלא איסור בעלמא לא נחשב למושבע ועומד. או שנפרש לרבי יוחנן אהיתירא קמשתבע להנות שלא כדרך הנאתו שקי"ל שכל איסורים שבתורה אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאתם, וומדאורייתא אין אפ' איסור בעלמא א אלא מדרבנן. תוס'.